

НАУЧНИК И ПЕСНИК

Из импозантног опуса професора др Миодрага Сибиновића, за ову прилику, издавајемо две књиге које на најбољи начин говоре о његовим научним, педагошким и уметничким достигнућима. То су *Пушкинов и српски Евгеније Оњегин* (1999) и *Антологија руске поезије* (2007).

Историјат књиге *Пушкинов и српски Евгеније Оњегин* враћа нас у 1982. годину, када је Завод за уџбенике покренуо едицију „Портрет књижевног дела” у жељи да професорима средњих школа олакша обраду најзначајнијих дела светске књижевности. Ту је у првом колу објављена Сибиновићева књига о Евгенију Оњегину. Анализирајући тематско-мотивско богатство, ликове, песнички исказ и композициони план дела, аутор је узео у обзир сву релевантну литературу о Пушкину, почев од Белинског па до савремених руских критичара и историчара књижевности. Одређујући свој став према критичкој литератури већ самим избором цитата, Сибиновић се не задржава на томе, него се повремено и јасно декларише: нека мишљења подржава, нека доводи у сумњу, нека аргументовано побија. Међутим, и кад подржава и кад побија, он то чини одмерено, поштујући право читаоца да се сам опредељује и да сам доноси закључке. Такав став, природно, морао је утицати и на наставнике, обавезујући их на толерантну размену мишљења с ученицима.

Портрет Евгенија Оњегина, који је добио неподељена признања и критичара и наставника, чини први део књиге *Пушкинов и српски Евгеније Оњегин*. Нови, други део отвара поглавље посвећено утврђивању првих Пушкинових контаката са Србима и српском културом, као и првих помена Пушкина у српској књижевности. Ослањајући се на истраживања Петра Митропана и Милорада Павића, аутор нас подсећа да су се у Пушкиновој библиотеци налазиле три књиге Вукових народних песама, *Српски рјечник* и Орфелинова *Историја Петра Великог*. Док су се први помен и први прилог о Пушкину појавили релативно рано, 1825. и 1826. године, први превод *Евгенија Оњегина* појавио се тек 1885–6. Међутим, Сибиновић с правом упозорава да се превод Спиридона Димитровића, Србина из Бенковца, објављен у Загребу 1860. године, може сматрати колико хрватским, толико и српским. Разуме се, тешко је утврдити колико је он био доступан српским читаоцима и колико је користи српска књижевност имала од њега.

У Србији је Пушкинов роман у стиху први пут у целости објављен тек 1893. у преводу Ристе Одавића, али он је српским читаоцима био доступан у оригиналу, тако да се о њему знало много више него што се могло наћи у нашој периодици. О томе, поред осталог, сведочи податак да је Његош *Огледало српско* 1846. године посветио Сјени Александра Пушкина, о томе речито говоре и

песме Војислава Илића у којима се славе Пушкин и његови јунаци. Најзад, то потврђује и запажање Миодрага Поповића да је Бранко Радичевић у „Безименој” покушао да реши питање српског романа у стиху уз помоћ Пушкина и његовог Евгенија Оњегина.

У другом поглављу „Преводилачке муке” Сибиновић подробно разматра постојеће преводе *Евгенија Оњегина*, да би затим у трећем поглављу потврдио закључак до којег су дошли и П. Митропан и И. Грицкат: да је превод Милорада Павића, објављен 1957. године у издању Пушкинових сабраних дела, далеко најбољи и да су се тек с њим српски читаоци истински приближили оригиналу.

Пратећи динамику превођења и тумачења Евгенија Оњегина, Сибиновић показује да је Пушкинов роман временом стекао статус домаћег дела које се радо чита и даје за узор младим писцима. Тако је, на убедљив начин, потврђена теза изнета у наслову ове књиге, која представља драгоцен прилог бољем и потпунијем сагледавању српско-руских књижевних веза.

Антологија руске поезије, коју је приредио и добрим делом превео Миодраг Сибиновић, представља природан резултат развоја српско-руских културних и књижевних односа током последња два века. Наша интересовања за руску поезију дуго су била усмерена искључиво према највећим песницима, тако да се први шири избор појавио тек у последњој деценији XIX века. За то је заслужан Јован Максимовић, који је у свој песнички зборник од преко четири стотине страна унео „угледне производе српског, хрватског и страног песништва”. Ту су са по више песама заступљени Державин, Жуковски, Пушкин, Љермонтов, Њекарасов, Тјутчев, Фет и Мерешковски.

Прву антологију руске поезије у пуном смислу речи објавио је књижевник Ристо Одавић 1914. године под насловом *Звуци руске лире*. После Другог светског рата појавили су се много амбициознији избори Милице Николић под насловом *Руска модерна лирика* (1961) и Милорада Павића под насловом *Од Пушкина до Јевтушенка* (1967). Значајан подухват представља *Антологија руске поезије* Александра Петрова (1977), као и антологија *Руска поезија* Владимира Јагличића (1996).

На настанак и изглед *Антологије руске поезије*, коју је приредио Миодраг Сибиновић, пресудно је утицала Катедра за славистику Филолошког факултета у Београду, на којој се он формирао као научник и књижевни преводилац. Ту он почетком шездесетих година пише докторску тезу *Љермонтов у српској књижевности* и истовремено преводи, а затим, заједно с Милорадом Живанчевићем и Николом Бертолином издаје *Целокупна дела Сергеја Јесењина* у пет књига. Седамдесетих и осамдесетих година преводи и приређује изабрана дела Заболоцког, Пастернака, Блока, Мајаковског, Јевтушенка и др. Напоредо с превођењем, интензивно ради и на афирмацији теорије превођења, којој ће, уз многе чланке, посвети и књиге *Оригинал и превод* (1979) и *Нови оригинал* (1990).

Све што је урадио за шест деценија служења поезији Сибиновић је на крају пропустио кроз густо сито и решето и тако је настала *Антологија руске лирике* у три књиге и са готово десет хиљада стихова. Шта нам она доноси, у чему је њена вредност и драж? Три ствари одмах падају у очи. Преглед руске уметничке поезије Сибиновић почиње делом непознатог песника из XI века,

мада већина историчара стоји на становишту да се лирска поезија и драма у Русији јављају тек у XVII веку. Још већу новину представља уношење дела руске народне поезије, која се обично строго одваја од уметничке. Најзад, у трећој књизи пажњу привлачи широка панорама поезије са краја XX и почетка XXI века, о којој српски читаоци не знају много пошто им је доскора била недоступна. Тако је настала широка панорама врхунских дела руске поезије и препева који су самим уношењем у ову књигу верификовани као уметнички вредни и достојни оригинала.

У *Антологији* се налази и чувена Пушкинова песма „Ехегі monumentum”, па да парафразирамо великог песника и да закључимо. Двема поменутиим књигама Миодраг Сибиновић је себи подигао „споменик нерукотворан” који ће, сумње нема, одолети зубу времена.